

KOMMENTAR

Hantering av mervärdesskatt vid finansiell leasing

2019-06-04

Bakgrund

Bankföreningens Finansbolagskommitté, Bankföreningens Mervärdesskattegrupp samt Finansbolagens Förening har med anledning av ett ställningstagande från Skatteverket om det mervärdesskatterättsliga omsättningsbegreppet (Omsättning av vara och leverans, mervärdesskatt av den 2019-01-15, Dnr: 202 398393-18/111) tagit fram denna kommentar. Kommentaren riktar in sig på Skatteverkets uttalanden rörande leasingavtal i ställningstagandet och ger Bankföreningens och Finansbolagens Förenings utfyllande synpunkter på Skatteverkets uppfattning när ett avtal om finansiell leasing ska anses utgöra en omsättning av en vara. Kommentaren är baserad på civilrättsliga principer för äganderätts övergång, gemensam mervärdesskatterätt inom EU, domar från EU-domstolen samt svensk mervärdesskatterätt.

Svenska Bankföreningen och Finansbolagens Förening har den 4 april 2019 sammanträffat med Skatteverket och meddelat Skatteverket vilka problemställningar branschen ser med ställningstagandet. Skatteverket upplyste under mötet Bankföreningen och Finansbolagens Förening om att syftet med ställningstagandet var att Skatteverket önskade förmedla till handläggarna på verket att civilrätten ska beaktas (till skillnad mot vad man anfört i tidigare ställningstagandet från 2007 i vilket det stadgats att bedömningen skulle ske "oberoende i förhållande till svenska civilrättsliga bestämmelser om äganderättsövergång och leverans"). Formuleringen i ställningstagandet att bedömningen av finansiell leasing är en "ändring jämfört med tidigare hantering" hade sin grund i att verket sett att handläggare släppt igenom köp av vara som en hyra utan att analysera avtalen närmare och att Skatteverket därför vill förtydliga att avtalen ska granskas närmare. Ställningstagandet ska enligt Skatteverket vara en instruktion för verkets handläggare men inte anses utgöra någon ny praxis. Vidare är ställningstagandet föranlett av att Skatteverket inte uttryckt sig så tydligt kring hur de domar som kommit från EU-domstolen skulle tolkas. Vid mötet framkom att Skatteverket skulle överväga att göra vissa preciseringar av sin ståndpunkt i Skatteverkets rättsliga vägledning på nätet. Detta gällde i synnerhet frågan om hur mervärdesskatten skulle hanteras i fall om kunden anvisar en köpare vid avtalstidens slut.

Vid mötet framkom även att Skatteverket inte önskar göra några förändringar i ställningstagandet, eventuella tillägg och klargöranden kan komma att ske i verkets rättsliga vägledning. Skatteverket var även öppet för att lägga till fler exempel där, t.ex. rörande personbilar. En precisering i rättslig vägledning har skett per 2019-04-25. Se nedan. Skatteverket delges även denna kommentar.

Avtal om finansiell leasing - Skatteverkets uppfattning¹

Enligt Skatteverkets uppfattning ska ett avtal om finansiell leasing anses innebära att en vara har överlåtit med äganderätt i mervärdesskattehänseende i följande två situationer:

- Det framgår av leasingavtalet att äganderätten till varan övergår till leasingtagaren vid utgången av avtalstiden antingen genom att köparen måste köpa varan eller anvisa annan köpare.
- Det finns en köpoption och det är redan vid undertecknandet av leasingavtalet klarlagt att utköpspriset vid leasingtidens slut är så pass lågt i förhållande till varans beräknade marknadsvärde vid samma tidpunkt att det framstår som uppenbart för leasingtagaren att det enda ekonomiskt rationella alternativet är att överta varan.

KOMMENTAR

Rättsliga utgångspunkter– köp eller leasing/nyttjanderätt i civilrätten och mervärdesskatterätten

Civilrätt

Det är flera olika faktorer som påverkar bedömningen av om det avtal som ingåtts har karaktären av ett köp eller en upplåtelse av nyttjanderätt/hyra. För den civilrättsliga bedömningen kan ledning bland annat hämtas från redogörelsen av gällande rätt i betänkandet SOU 1994:120 Finansiell leasing. En självständig bedömning måste göras av varje enskilt avtal.

Ett första steg vid den civilrättsliga gränsdragningen mellan leasing och köp blir att precisera vad som utgör ett köp. Ett köp anses föreligga om säljaren har rätt att få en summa pengar [med fri förfoganderätt] mot att köparen får fri förfoganderätt över viss egendom. Köparen har då fri förfoganderätt mot att han fullgör sin betalningsskyldighet. Ett andra steg vid gränsdragningen mellan leasing och köp blir att avgöra om ett avtal som betecknats som ett leasingavtal ändå ska anses utgöra ett köp med hänsyn till de eventuella optioner som överenskommit mellan parterna.

I betänkandet SOU 1994:120 Finansiell leasing, avsnitt 4.2, redovisas bland annat gällande rätt rörande äganderätsfrågan vid olika slags optionstyper, inklusive anvisningsoptioner, i avtal om finansiell leasing. Av avsnitt 4.2.3 (sid. 119 f.) i betänkandet framgår att endast klara fall av bristande ägarintresse för leasegivaren, dvs. vid köp- eller säljoptioner till mycket lågt respektive mycket högt pris, bör föranleda att ett köp anses föreligga. Detta eftersom uppskattningen av objektets framtida värde kan vara osäker med hänsyn till främst objektets karaktär, den aktuella marknadens instabilitet och avtalstidens längd. In dubio bör avtalet således, i enlighet med sin form, anses som ett leasingavtal och en uthyrningstjänst. I rättspraxis har uttalats att stor restriktivitet bör iakttas när det gäller att bedöma om en rättshandling har annan innebörd än vad parterna uttryckligen kommit överens om. Annars uppstår lätt betydande svårigheter – för såväl den enskilde som det allmänna –

¹ I Skatteverkets rättsliga vägledning har en precisering gjorts avseende den första punkten i rutan per 2019-04-25. Punkten lyder på följande vis i rättslig vägledning "Det framgår av leasingavtalet att äganderätten till varan övergår till leasingtagaren vid utgången av avtalstiden genom att köparen är tvungen att antingen köpa varan eller anvisa en annan köpare."

att överblicka konsekvenserna av vedertagna rättsfigurer (jfr RÅ 1989 ref. 62 I som rörde fastighetsleasing och frågan om under vilka förutsättningar ett leasingavtal kan omkaraktiseras till ett kreditköp (avbetalningsköp)). Regeringsrätten fann att de i målet anförda skälen inte hade sådan styrka som borde krävas för att anse rättsläget vara ett annat än det som följde av parternas rättshandlingar.

Mervärdesskatterätt

För att bedöma om det har skett en omsättning av en vara i mervärdesskattelhänseende får vid sidan av lagtexten ledning hämtas i förarbetena till mervärdesskattelagen (1994:200, ML) samt domar från EU-domstolen. Bedömningen får ske med utgångspunkt i 2 kap. 1 § ML om omsättning av vara och en tolkning av bestämmelsen i ljuset av EU-rätten. Enligt 2 kap. 1 § 1 st. mervärdesskattelagen (1994:200, ML) ska med omsättning av vara förstås "att en vara överläts mot ersättning". I ML:s förarbeten (prop. 1993/94:99 om ny mervärdesskattelag, s. 135) anges att frågan om det har skett en överlåtelse eller inte av en vara måste avgöras enligt de civilrättsliga reglerna. Detta synsätt ändrades inte i samband med att ML anpassades till mervärdesskattedirektivet (prop. 1994/95:57, Mervärdesskatten och EG). Frågan om det har skett en överlåtelse av vara måste dock numera även bedömas med hänsyn till EU-rätten och EU-domstolens praxis, i den mån den svenska lagen ger utrymme för det.²

I artikel 14.1 a) i mervärdesskattedirektivet anges att "med leverans av varor avses överföring av rätten att såsom ägare förfoga över materiella tillgångar". Vidare stadgas i artikel 14.2 b) i direktivet att även "faktiskt överlämnande av en vara, i överensstämmelse med ett avtal om uthyrning av varor under en viss tid eller om avbetalningsköp enligt vilket äganderätten normalt ska övergå senast när den sista avbetalningen har erlagts" ska anses som leverans av vara. Artikel 14.2 b) har inte genomförts i svenska ML men torde kunna åberopas direkt i svensk rättstillämpning om detta är till fördel för den skattskyldige då den är så pass klar och ovillkorlig. Även Skatteverket hänvisar till artikeln i sitt ställningstagande.

Artikel 14.2 b) har tolkats av EU-domstolen i det brittiska målet C-164/16, Mercedes-Benz. Målet rörde ett avtal om finansiell leasing av personbilar och huruvida avtalsvillkoren var sådana att avtalet skulle anses som en omsättning av vara och mervärdesskatt därmed skulle tas ut i samband med avtalets ingående. EU-domstolen gjorde följande principiella uttalanden.

För att det ska anses vara fråga om "leverans av varor" i den mening som avses i artikel 14.2 b) krävs att två förhållanden är för handen³:

1. För det första ska det avtal med stöd av vilket varan överlämnas innehålla ett uttryckligt avtalsvillkor beträffande uthyrarens överföring till kunden av äganderätten till varan.⁴
2. För det andra ska det tydligt framgå av avtalsvillkoren, objektivt betraktade vid tidpunkten för avtalets undertecknande, att äganderätten till varan är tänkt att automatiskt övergå till kunden om avtalet fullgörs på ett normalt sätt fram till avtalstiden slut.

Restvärdesgarantier, optioner

Att restvärdesgarantier och optioner förekommer i avtalet utgör inte i sig omständigheter som medför att ett leasingavtal ska klassificeras som köp/utgöra omedelbar omsättning av vara. En

² EU-domstolen har bedömt betydelsen av förekomsten av optionsklausuler i avtalen, men har inte särskilt tagit ställning till klausuler som kan medföra äganderättsövergång till annan än kunden vid avtalstidens slut.

³ C-164/16, Mercedes-Benz, p.30 och 34. I punkt 33 nämner domstolen att ett avtal kan anses innehålla ett uttryckligt avtalsvillkor om övergång av äganderätten när avtalet innehåller en köpoption avseende en hyrd vara.

⁴ Det krävs således ett civilrättsligt bindande villkor som överför äganderätten. Undantag från detta kan föreligga om det i civilrätten uppställs rena formkrav för äganderättens övergång (C-320/88 Safe). I sådana fall kan alltså äganderätten anses ha övergått vid en mervärdesskatterättsligt bedömningen trots att det civilrättsliga formkravet inte uppfyllts.

optionsrätt (exempelvis en köptionsrätt för kunden eller en säljoptionsrätt för leasegivaren) innebär att den part som åtnjuter optionen äger rätt att fritt besluta huruvida optionsrätten ska utnyttjas.

Slutsats

Utifrån gällande rätt inom såväl civilrätten som inom det mervärdesskatterättsliga området framkommer att samma parametrar kan ha betydelse för analysen av huruvida ett finansiellt leasingavtal ska bedömas som en omsättning av en vara.

Mot ovan angivna bakgrund är det föreningarnas samlade bedömning att det inte föreligger någon avgörande skillnad mellan uppfattningen av när avtal som benämns finansiell leasing, civilrättsligt, trots benämningen, får anses utgöra en äganderättsövergång (försäljning av en vara) och när en vara har överlåtits mot ersättning enligt 2 kap. 1 § ML, vid avtalets ingående.

Avtal om uthyrningstjänst/finansiell leasing

Ett avtal får anses utgöra en *uthyrningstjänst och finansiell leasing* vid tidpunkten för avtalets ingående även när avtalet innehåller köp-/eller säljoptioner för leasegivaren eller kunden. Detta gäller under förutsättning att optionerna inte är utformade så att de inte ger utrymme för något annat verkligt ekonomiskt alternativ än att äganderätten måste övergå på kunden vid avtalsperiodens slut. Innehåller avtalet en förlängningsklausul pekar detta på att avtalet inte ska klassificeras som ett köp vid avtalets ingående. Följande avtalsklausuler ska inte påverka avtalets klassificering som ett avtal om finansiell leasing:

- Avtalet har en köptionsrätt för kunden att själv förvärva eller anvisa annan köpare, under förutsättning att optionspriset inte avsevärt understiger (det vid avtalets ingående) beräknade marknadspriset vid den tidpunkt som optionen kan utövas.
- Avtalet har en säljoptionsrätt för leasegivaren, under förutsättning att optionspriset inte avsevärt överstiger (det vid avtalets ingående) beräknade marknadsvärdet vid den tidpunkt som optionen kan utövas.⁵

Avtal som vid avtalets ingående anses utgöra en omsättning av vara i mervärdesskattehänseende

Ett avtal får normalt anses utgöra en *omsättning av vara i mervärdesskattehänseende* vid tidpunkten för avtalets ingående, om:

- det framgår av avtalet när detta ingås att äganderätten till objektet automatiskt övergår till kunden vid utgången av avtalstiden.
- det finns en köptionsrätt för kunden och det redan vid undertecknandet av leasingavtalet är klarlagt att optionspriset vid leasingtidens slut är så pass lågt i förhållande till varans beräknade marknadsvärde vid samma tidpunkt att det framstår som uppenbart för leasingtagaren att det enda ekonomiskt rationella alternativet är att utöva optionen, eller
- avtalet har en säljoptionsrätt för leasegivaren och det redan vid undertecknandet av avtalet är klarlagt att optionspriset vid leasingtidens slut är så pass högt i förhållande till varans beräknade marknadsvärde vid samma tidpunkt att det framstår som uppenbart för leasegivaren att det enda ekonomiskt rationella alternativet är att utöva optionen.

⁵ Det bör noteras att en säljoptionsrätt för leasegivaren kan formuleras som en skyldighet för kunden att på anfordran av leasegivaren anvisa en köpare.